

Výroční obyčej „máje“ v současné středočeské vesnici

Oponentský posudek bakalářské práce Marcely Němcové

Marcela Němcová si pro svou bakalářskou práci zvolila rozumné a uchopitelné téma - slavení „májí“ ve středočeské obci Jestřabí Lhotě, a zejména aspekt reflexe tohoto obyčeje účastníky. Práci logicky strukturovala do čtyř hlavních částí: metodologické (2. kap.), historické (4. kap.), deskriptivní (5. kap.) a vlastní výzkumné (rozhovory s účastníky a jejich vyhodnocení – 6. kap.). K problematice načetla podle mého soudu všechnu relevantní domácí literaturu (cca 50 titulů), o kterou se důkladně opírá. Kromě toho doplnila text i výběrem otázek, které užívala v polostrukturovaných rozhovorech, schematickou charakteristikou informátorů, částí dramatinovaného textu, jehož provedení je součástí „májí“, a výmluvnou fotografickou přílohou. Text je napsán kultivovaně a srozumitelně, jen s malým množstvím chyb (zejména v interpunkci).

Na první pohled **jde o pěknou folkloristickou práci, sice nijak zvlášť objevnou, ale s přiměřeným tématem, metodikou, provedením i závěry.** Z mého pohledu má **několik myšlenkových defektů.** První z nich je podle mých zkušeností celkem běžný v české folkloristice: dichotomický koncept „dnes“ versus jakési mýtické „dříve“. „Dříve“ se máje slavily – ať v 15. stol., z něž jsou první zmínky, nebo ze zpráv Zíbrtových (před cca 90 lety), či Frolcových (před 30 lety) – srov. např. s. 28 o „dřívějších“ funkcích májí.

Druhá výtka se týká pojednání funkcí „májí“. Především: studentka používá pro charakteristiku „dřívějších“ funkcí různou literaturu. Tím se jí občas pletou užití a funkce, resp. různé koncepty funkce. (V současné etnologické literatuře se obvykle charakterizuje „užití“ jako deskriptivní kategorie, „funkce“ jako analytická. Proto nejde o divadelně-dramatickou funkci – s. 52, ale užití; že jde zde o citát není rozhodující.). A dál: jako hlavní tu vystupuje ústy informátorů zábavní funkce (emickými výroky „je při tom zábava, sranda...“). Není zaková kategorie trochu široká? Kdykoli se zeptáte téměř kohokoli na to, proč poslouchá jakýkoli typ hudby, odpoví „Protože se mi to líbí, protože je pěkná“. Přesto by jednotná kategorie estetické funkce byla jen málo vypovídající. A do téhož bloku patří ještě zamyšlení nad dvěma typy informací, které autorka srovnává: „dříve“ měly – ovšem podle autorů- obrozenců, etnografů a dalších – máje různé funkce, včetně magických, symbolických, ochranných apod., dnes jsou redukovány víceméně na zábavní a sociálně-integrační. Nenapadlo ale autorku, že kdyby se zeptala účastníků dřív, možná by odpovídali podobně jako ti dnešní? Že právě autoři zkonstruovali – ať oprávněně, nebo ne – ony jmenované funkce?

Poslední poznámka se týká užití výrazu „tradice/tradiční“. V etnomuzikologické literatuře se tento termín používá jen velmi opatrně. Proto mě nadchla pasáž v krátké 3. kapitole, podle níž „Tradice je současný jev, o němž jsme přesvědčeni, že jeho kořeny sahají do minulosti, a to bez ohledu na to, jak vzdálená tato minulost může být.“ (s. 13) Podle toho je na tradici podstatné naše chápání, nikoli samotná skutečnost. S tímto konceptem termínu tradice ale bohužel autorka nijak nepracuje, naopak stále čteme o „tradičních výročních obyčejích“ – v otm nejvágnějším a nejbanálnějším významu (např. s. 57, ale i jinde). Proč se nevydala zajímavou cestou zjištění, jestli onen koncept návaznosti obyčeje na minulost má pro aktéry nějakou hodnotu (neboli lze-li obyčej označit jako „tradiční“)?

Chápu ovšem, že moje poznámky sahají kamsi k hranicím adeptů bakalářského titulu. Práci v každém případě **doporučuji k obhajobě a navrhuji pro ni hodnocení mezi jedničkou a dvojkou.**

Doc. PhDr. Zuzana Jurková, PhD.